

IN HET VELD – Langs de Sava-rivier naar Sarajevo

Vanuit Belgrado naar Sarajevo is het met de gehuurde Fiat zes uur rijden. Nou ja, als de ruitensproeier zou werken. Het is februari, op de bergpas ligt een meter sneeuw. Door de pekel moeten we vaak stoppen om de ruit schoon te vegen, als het donker wordt geven de koplampen bijna geen licht meer. De Fiat kruipt tegen de bergen op. De oorlog grijnst ons toe in afgebrande huizen, een kapotte brug, mijnevelden. Auto's en legerbases van UNPROFOR, op de borden staat in cyrillisch Tuzla en Srebrenica.

Het is 2005, en na de Bosnische oorlogen wordt vanuit Europa samenwerking op de Balkan gestimuleerd, maar hoe doe je dat als er nog zoveel schade is? Ons 'Partners for water'-project richt zich op de 1000 km lange Sava, die stroomt door Bosnië, Servië, Kroatië en Slovenië. We bereiden een workshop voor en bezoeken de ministeries, natuurbeschermingsorganisaties en universiteiten.

Wat de oorlog allemaal heeft verwoest blijkt bij het departement natuurbeheer in Sarajevo: twee mensen gaan over alle parken. De natuurgebieden in Bosnië en Herzegovina? Er is welgeteld één topografische kaart, waarop met potlood de grens is ingetekend van de twee nationale parken. Niets is digitaal. Alle vegetatieopnamen, 80 jaar onderzoek, is vernietigd bij een van de vele bombardementen op Sarajevo. De persoonlijke verhalen zijn schrij-

nend: de secretaresse die na een vergadering vertelt dat haar man, met wie ze een jaar getrouwd was, nooit terugkwam. Twee jaar lang moest ze dagelijks langs 'sniper-alley' voor haar en haar moeder water halen. De zwarte uitgebrande flats in Sarajevo vertellen de rest van het verhaal.

In juni komen we terug voor de workshop, over een netwerk van beschermde gebieden langs de Sava in het verscheurde 'Joegoslavië'. We maken ook een excursie naar de Vranica-bergen en het Prokoško-gletsjermeer: de herpetoloog vangt een (endemische) Alpenwatersalamander en een Bosnische adder. Dezelfde herpetoloog kan niet naar het buitenland reizen want 'hij was in de

oorlog'... Met andere woorden, hij staat op een lijst. Maar het is ook een workshop van hoop: voor het eerst praten biologen, Serviërs uit Belgrado, Novi Sad en Kroaten uit Zagreb, weer met hun collega's uit Bosnië. Ook al menen de Kroaten dat hun natuurbescherming toch wel veel beter is dan in die andere Balkanlanden. Bijna 20 jaar later is Kroatië deel van de EU, de andere landen bevinden zich in de 'wachtkamer'. Mensen van toen kom ik nu tegen in Brussel, anderen kom ik tegen in IPBES-verband. De diepe wonden zijn geheeld en het landschap is deels hersteld. Een lange weg, maar er is vooruitgang geboekt!

THEO VAN DER SLUIS